

Formativní hodnocení v praxi základních škol

Klíče k úspěšnému učení

CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008271

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Formativní hodnocení v praxi základních škol	1
1 Vzdělávací program a jeho pojetí	3
1.1 Základní údaje	3
1.2 Anotace programu.....	4
1.3 Cíl programu	4
1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu.....	4
1.5 Forma	4
1.6 Hodinová dotace	5
1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny.....	5
1.8 Metody a způsoby realizace	5
1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace	5
1.10 Materiální a technické zabezpečení.....	12
1.11 Plánované místo konání	12
1.12 Způsob realizace programu v období po ukončení projektu.....	12
1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití.....	12
1.15 Použité zdroje.....	12

1 Vzdělávací program a jeho pojetí

1.1 Základní údaje

Výzva	Budování kapacit pro rozvoj škol II
Název a reg. číslo projektu	Klíče k úspěšnému učení CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008271
Název programu	Formativní hodnocení v praxi základních škol
Název vzdělávací instituce	Montessori školy Andílek - mateřská škola a základní škola, o.p.s.
Adresa vzdělávací instituce a webová stránka	Pod radnicí 152/3, 150 00 Praha 5 https://montessoriandilek.cz
Kontaktní osoba	Mgr. Hana Chramostová
Datum vzniku finální verze programu	30. 6. 2021
Číslo povinně volitelné aktivity výzvy	Aktivita č. 2 – formativní hodnocení
Forma programu	Hybridní forma Online: workshopy / semináře / přednášky / videa Prezenčně: Stínování / fokusní skupiny / pozorování
Cílová skupina	Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci Vedoucí pracovníci ve školství - ředitelé škol a jejich zástupci
Délka programu	32 hodin
Zaměření programu (tematická oblast, obor apod.)	Formativní hodnocení v praxi základních škol
Tvůrci programu	Irena Kašparová, M.A., Ph.D., Ing. Renáta Bílková, Jana Nováčková, prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc., Varvara Shurzhak

Odborný garant programu	Irena Kašparová, M.A., Ph.D.
Odborní posuzovatelé	-
Specifický program pro žáky se SVP (ano x ne)	NE

1.2 Anotace programu

Program nabízí pedagogům praktický vhled do problematiky formativního hodnocení ve školách.

Program je vytvořen na základě zkušeností odborníků z oblasti formativního hodnocení a zkušeností formativních skupin se zaváděním formativního hodnocení na 2. stupni základních škol. Program navazuje na práci a výstupy projektu Klíče k úspěšnému učení podpořený z OP VVV.

1.3 Cíl programu

Cílem programu je seznámit účastníky programu s filozofickou, etickou a pedagogickou podstatou formativního hodnocení a skrze příklady dobré praxe a funkční nástroje podpořit pedagogy a celý tým školy zavádění formativního hodnocení do praxe školy.

1.4 Klíčové kompetence a konkrétní způsob jejich rozvoje v programu

Schopnost rozpoznat a ocenit kvalitní formativní hodnocení v praxi.

Schopnost prakticky realizovat formativní hodnocení.

1.5 Forma

Hybridní forma vzdělávacího programu. Kombinace online a offline tematických workshopů s konkrétními příklady dobré praxe.

1.6 Hodinová dotace

Program je složen ze 3 tematických bloků. Celková časová dotace je 32 hodin.

1. Tematický blok: Fokusní skupina a definování výchozích podmínek pro zavádění formativního hodnocení – 4 hodiny
2. Tematický blok: Teoretická východiska pro oblast formativního hodnocení – 12 hodin
3. Tematický blok: Praktické poznatky a stínování ve školách s příklady dobré praxe – 12 hodin + 4 hodiny

1.7 Předpokládaný počet účastníků a upřesnění cílové skupiny

Vedení školy (ředitel/ka), pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci. Maximální počet účastníků 20.

1.8 Metody a způsoby realizace

- Fokusní skupiny zástupců všech zainteresovaných skupin
- Teoretické základy pro rozvoj formativního hodnocení ve školách formou online seminářů s využitím moderních technologií a následné samostudium
- Praktické workshopy implementace nástrojů a technik pro zavádění formativního hodnocení ve školách s podporou odborníků vycházející z příkladů dobré praxe
- Stínování ve školách, které již formativní hodnocení zavedly nebo zavádí

1.9 Obsah – přehled tematických bloků a podrobný přehled témat programu a jejich anotace včetně dílčí hodinové dotace

Tematický blok č. 1: Fokusní skupina na téma Formativní hodnocení – výchozí stav školy ve vztahu k tématu, praxe, realizace, výzvy, problémy příležitosti pro vzdělávání. Počet hodin 4.

Anotace tematického bloku – Vedení školy a pedagogové se sejdou a diskutují problematiku hodnocení z pohledu stávající praxe na jejich pracovištích, způsoby jeho realizace, problémy s tím spojené a výhody s tím spojené. Nezbytné poznávání na nahlížené téma ze všech stran praxe.

Téma č. 1 Formativní hodnocení – výzvy, příležitosti a výhody – počet hodin 2

Anotace – Řízený fokus odborníkem k definování výchozího stavu školy v oblasti hodnocení

A. Definování výchozího stavu - vstupních podmínek systému hodnocení v dané škole (1 hodina)

- analýza výchozího stavu na dané škole pod vedením odborníka na fokusní skupiny – praktická část

B. Definování příležitostí a výzev v rámci zavádění formativního hodnocení do školy (1 hodina)

- definování příležitostí a výzev v oblasti zavádění formativního hodnocení v dané škole

- praktické rozpracování SWOT analýzy pro identifikaci výzev a příležitostí, které s sebou zavádění formativní hodnocení přináší

Způsob realizace: Prezenční forma

Počet hodin: 2 hodiny

Téma č. 2 Formativní hodnocení – praxe, problémy a překážky realizace – počet hodin 2

Anotace – Řízený fokus odborníkem k definování možných překážek pro zavádění formativního hodnocení

A. Definování hrozeb a překážek pro zavádění formativního hodnocení do školy, hlavní problémy (1 hodina)

- definování možných překážek a hrozeb v procesu zavádění formativního hodnocení v dané škole
- praktické rozpracování SWOT analýzy pro identifikaci hrozeb a ohrožení, které s sebou zavádění formativní hodnocení přináší

B. Společné definování potřeb pro zavádění formativního hodnocení do školy na úrovni celého týmu (1 hodina)

- definování potřeb pro zavádění formativního hodnocení na všech úrovních školní činnosti – od žáka po vedení školy

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Dokument Překážky bránící zavádění formativního hodnocení do ZŠ

Způsob realizace: Doporučujeme tematicky blok realizovat prezenční formou přímo v dané škole.

Počet hodin: 2 hodiny

Výstupy bloku: SWOT matice pro další práci s tématem během kurzu

Tematický blok č. 2 Teoretická východiska pro oblast formativního hodnocení - počet hodin 12

Anotace tematického bloku – Teoretické poznatky z oblasti formativního hodnocení z České republiky i zahraničí.

Téma č. 1 Společné vytyčení cílů vzdělávání ve vztahu k hodnocení práce žáka, pedagoga a evaluace školy – počet hodin 2

Anotace – Význam a cíle hodnotícího procesu ve vzdělávání z pohledu všech zainteresovaných stran.

A. Hodnotící proces z pohledu RVP ZV a systému fungování škol (1 hodina)

- Role hodnocení v systému vzdělávání
- Význam hodnocení pro vývoj dítěte
- Význam hodnocení pro práci pedagoga

B. Cíle hodnocení žáka, pedagoga i činnosti školy – techniky, systémy a procesy hodnocení v ČR i zahraničí (1 hodina)

- Potenciál rozvoje vzdělávání prostřednictvím formativního hodnocení
- Portfolio pedagoga
-

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Metodika – Aktuální situace a perspektivy formativního hodnocení v ČR

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Záznamy z online konference BEZ ZNÁMEK?!

Způsob realizace: Online

Počet hodin: 2 hodiny

Téma č. 2 Role žáka, pedagoga, vedení školy, nepedagogických pracovníků a rodičů v procesu vzdělávání ve vztahu k formativnímu hodnocení – počet hodin 3

Anotace – Role jednotlivých účastníků hodnotícího procesu a její význam pro formativní hodnocení.

A. Role jednotlivých účastníků procesu hodnocení ve škole (1 hodina)

- Kdo je hodnotitel?
- Role ředitele
- Role pedagoga
- Role žáka
- Role rodiče

B. Role žáka v procesu hodnocení, zpětné vazbě a sebehodnocení (1 hodina)

- Individuální odpovědnost každého žáka

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- Vztah žáka a pedagoga - budování důvěry

C. Evaluace školy jako celku a hodnocení práce pedagogů (1 hodina)

- Formativní hodnocení práce pedagoga
- Formativní hodnocení práce školy

Způsob realizace: Online

Počet hodin: 3 hodiny

Téma č. 3 Vývojové fáze dítěte a připravené podporující prostředí – počet hodin 3

Anotace – Teoretické poznatky z oblasti vývojových fází dítěte v jednotlivých obdobích a vlivu prostředí na jeho vývoj v návaznosti na oblast hodnocení. Význam připraveného prostředí ve školách pro proces hodnocení.

A. Význam připraveného prostředí ve škole a klíčové prvky ovlivňující proces hodnocení (1 hodina)

- Budování bezpečného prostředí pro změny
- Práce ve skupině
- Klíčové prvky v prostředí ovlivňující proces hodnocení

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Video s Letty Rising – Výuka v malých skupinkách

B. Vývojové fáze dítěte a potřeby dítěte v návaznosti na hodnocení a budování zdravého sebevědomí (2 hodiny)

- Vývojové fáze dětí na základní škole
- Vývoj mozku dítěte
- Motivace dětí, vnitřní pohon a růstové myšlení

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Prezentace Motivace, mozek a formativní hodnocení

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Prezentace Vzdělávání podle vývojových potřeb dětí

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Video s Letty Rising – Analýza prací studentů

Způsob realizace: Online

Počet hodin: 3 hodiny

Téma č. 4 Techniky, nástroje a strategie pro proces hodnocení – počet hodin 4

Anotace – Sebehodnocení, komunikace a zpětná vazba, pozorování, portfolio žáka a pedagoga, formy hodnocení a moderní nástroje formativního hodnocení

A. Techniky a metody pro sebehodnocení (1 hodina)

- Technika sebehodnocení
- Sebehodnocení jako běžná součást výuky
- Stanovení jasných kritérií pro sebehodnocení
- Pravidla sebehodnocení
- Portfolio žáka

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Metodické video s Letty Rising – Sebehodnocení

B. Technika pozorování (1 hodina)

- Techniky pozorování pro pedagogy a formy záznamu poznatků
- Děti v roli pozorovatelů
- Poskytování vzájemné zpětné vazby
- Přijímání vzájemné zpětné vazby

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Metodické video s Letty Rising – Pozorování

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Metodické video s Letty Rising – Poskytování efektivní a objektivní zpětné vazby

C. Montessori pedagogika vs. formativní hodnocení (1 hodina)

- Vliv hodnocení na rozvoj dítěte
- Cílená zpětná vazba
- Slovního hodnocení
- Vnitřní motivace

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Video z konference s Dylanem Wiliamem – Formativní hodnocení a montessori vzdělávání

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Metodické video se Sue Pritzker – Systém pozorování v montessori školách

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Video z konference s Radkou Jandovou - Příležitosti a rizika slovního hodnocení

D. Moderní nástroje pro oblast formativního hodnocení v České republice i zahraničí (1 hodina)

- Reflektivní dotazníky
- Rámcové konstrukce REAL SOLO
- Klíčové otázky v procesu hodnocení
- Nástroj DERS
- Metoda MEFS

Způsob realizace: Online

Počet hodin: 4 hodiny

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Video z konference se Stevem Hughsem – Vývoj mozku, podpora učení a montessori

Výstupem bloku jsou teoretické základy pro implementaci formativního hodnocení do praxe každé školy.

Tematický blok č. 3: Stínování dobré praxe ve školách a reflexe praxe v konkrétních školách – počet hodin 16

Anotace tematického bloku – Praktická část kurzů s možností pozorování a reflexe praxe formativního hodnocení ve školách.

Téma č. 1 Stínování dobré praxe ve školách, které aktivně formativní hodnocení ve výuce implementují – počet hodin 12

Anotace – Sledují způsoby jeho realizace, diskutují s vedením školy jeho zavádění, diskutují s učiteli průběh a jeho realizaci, těžkosti s ním spojené a výhody s ním spojené. Formou pozorování a rozhovory s pedagogy a řediteli škol. Z pozorování je pořízen zápis.

A. Stínování ve vybrané škole, která již formativní hodnocení zavedla nebo ho zavádí do praxe (12 hodin)

- Pozorování výuky ve vybrané škole se záznamem výstupů pozorování do Reflektivního dotazníku

Způsob realizace: Prezenčně ve vybrané škole

Počet hodin: 12 hodin

Téma č. 2 Závěrečná fokusní skupina – reflexe praxe na konkrétní škole – počet hodin 4

Anotace – Závěrečná fokusní skupina reflektující téma formativního hodnocení ve vztahu ke škole a jejím možnostem.

A. Reflexe teoretických poznatků a získaných praktických zkušeností ve skupině (2 hodiny)

- Vyhodnocení reflektivního dotazníku ke strategii – Cíle výuky a kritéria úspěchu
- Vyhodnocení reflektivního dotazníku ke strategii – Diskuse ve třídě a důkazy o učení
- Vyhodnocení reflektivního dotazníku ke strategii – Poskytování zpětné vazby
- Vyhodnocení reflektivního dotazníku ke strategii – Vzájemné hodnocení
- Vyhodnocení reflektivního dotazníku ke strategii – Sebehodnocení

B. Individuální definování konkrétního kroků pro zavedení formativního hodnocení (2 hodiny)

- Zpracování osobního akčního plánu
- Sebehodnotící podněty

Způsob realizace: Prezenční forma

Počet hodin: 4 hodiny

Inspirace z výstupů projektu Klíče k učení: Video s příklady dobré praxe

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výstupem bloku je zpracovaný systém konkrétních kroků pro zavedení formativního hodnocení do praxe školy z pohledu všech zainteresovaných skupin.

1.10 Materiální a technické zabezpečení

- Online platforma pro distanční část programu (meet, zoom, uložení, nahrávání, technická podpora atd.)
- Prostor pro fokusní skupiny (vzdělávací prostory, prostory školy, prostory univerzity atd.)
- Možnost stínování a pozorování v praxi (partnerské školy)

1.11 Plánované místo konání

Doporučujeme program absolvovat hybridní formou, tedy kombinace prezenční a online forma vzdělávání se stínováním ve školách.

- Prezenční fokusní skupiny – 1. blok.
- Online formou teoretické poznatky a navazující samostudium – 2. blok.
- Prezenční formu praktické poznatky a nástroje přímo v dané škole pro celý tým v kombinaci se stínováním ve škole, která již formativní hodnocení zavedla – 3. blok.

1.12 Způsob realizace programu v období po ukončení projektu

Realizaci programu doporučujeme nejen pro pedagogy, ale také další pedagogické pracovníky a ředitele školy. Zavedení formativního hodnocení do dané školy není záležitostí jednoho pedagoga, ale celého týmu. Doporučujeme absolvovat kurz jako pololetní s navazující implementací nástrojů formativního hodnocení od začátku školního roku.

Materiály volně dostupné na www.klicekuceni.cz, včetně použitých zdrojů a dalších materiálu k rozvoji v tématu formativního hodnocení.

Možnosti spolupráce na programu a tématu formativní hodnocení velmi rádi prodiskutujeme – kontakty na www.montessoriandilek.cz.

1.14 Odkazy, na kterých je program zveřejněn k volnému využití

Neomezeně dostupné na www.klicekuceni.cz.

Výstupy byly vytvořeny v rámci projektu Klíče k úspěšnému učení, reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008271 a podléhají licenci Creative Commons Attribution 4.0 International License. Pokud není uvedeno jinak, jsou použité texty, obrázky, fotografie a videa jsou dílem autorů výstupů projektu. Použité fotografie a videonahrávky jsou v souladu s pravidly pro GDPR.

1.15 Použité zdroje

1. Inspirativní videa, přednášky, semináře a praktické poznatky z projektu Klíče k úspěšnému učení na www.klicekuceni.cz
2. Inspirace u klíčového odborníka projektu Dylan Wiliam na www.dylanwiliam.org
3. Metodický portál RVP.cz – příspěvky s tématem formativní hodnocení, portfolio žáka atd. na www.rvp.cz

4. STARÝ, K., LAUFKOVÁ A KOL.: Formativní hodnocení ve výuce. Praha: Portál, 2016. 174 s. ISBN 978-80-262-1001-6.

5. VALÁŠKOVÁ, E.: Jak na formativní hodnocení dostupné na https://www.nidv.cz/bulletiny?task=bulletins.download_pdf&id=38

6. WILIAM, D., LEAHYOVÁ, S.: Zavádění formativního hodnocení. Praha: Edulab, 2016. 243 s. ISBN 978-80-906082-5-2.

